

Katoliški GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

34170 Gorica, Riva Piazzutta, 18 - Tel. 83177

PODUREDNIŠTVO

34135 Trst, Vicolo delle Rose, 7 - Tel. 414646

Letna naročnina, Italija Lir 19.000

Letna inozemstvo Lir. 30.000

Letna inozemstvo, USA dol. 28

Poštno čekovni račun: šte. 24/12410

Leto XXXIV. - Štev. 38 (1722)

Gorica - četrtek, 7. oktobra 1982 - Trst

Posamezna številka Lir 400

Dvajset let po koncilu Vladna zamenjava na vrhu Zahodne Nemčije

Dne 11. oktobra bo poteklo 20 let, odkar je papež Janez XXIII. sklical drugi vatikanski vesoljni cerkveni zbor. Za nas starejšje je vse to še v živem spominu, za mlajše je pa že zgodovina, saj sem v šoli opazil, da mlajši o koncilu skoro nič ne vedo. Zaradi tega ne bo odveč, če si ob tej obletnici starejši osvežimo spomin na ta največji dogodek v zgodovini Cerkve tega stoletja, mlajši pa da o tem koncilu kaj več zvedo: oboji pa, da si priključimo v zavest pomen tega koncila in njegove smernice, ker smo še daleč, da bi te prešle v življenje vernikov.

POBUDNIK KONCILA

Pobudo za koncil je dal papež Janez XXIII. Reči smemo, da je bila to njegova osebna pobuda in osebna volja, da je do koncila prišlo. Na praznik spreobrnenja apostola Pavla 25. januarja 1959 je imel govor v baziliki sv. Pavla v Rimu. V tem govoru je prvič sprožil zamisel o vesoljnem cerkvenem zboru, ki ga v Cerkvi ni bilo več od leta 1870. Tega leta je bil namreč nasilno prekinjen I. vatikanski vesoljni cerkveni zbor, ker so tisto leto italijanske čete zasedle Rim.

Janez XXIII. je bil dobrodušen mož, ki pa je v življenju marsikaj bil in marsikaj opazil kot vatikanski diplomat v Carigradu in Parizu ter kot patriarh v Benetkah. Opazil je, da je Cerkve le nekoliko zaostala za razvojem modernega sveta. Papeži in vatikanska kurija sami niso mogli slediti vsem spremembam, ki so se zlasti v tem stoletju izvršile na vseh področjih. Oditelj njegovo geslo, da mora Cerkve v korak s časom ali »aggiornamento«, kot se je on izrazil. Ta italijanska beseda nima ustreznega izraza v nobenem drugem jeziku, zato so jo vsi rabili v italijanski obliki.

Poleg tega je Janez XXIII. hotel, naj se Cerkve notranje posveti, da bo blestela kot pomladna Kristusova nevesta sredi sodobnega sveta, tako da bodo vsi narodi hiteli k njej, ne samo verni kristjani. Posvečenje božjega ljudstva in »aggiornamento« so bili torej glavni nameni Janeza Dobrege, ko je sklical II. vatikanski cerkveni zbor 11. oktobra 1962, in sicer na praznik materinstva Marijinega, ki smo ga takrat obhajali.

SKLICANJE KONCILA

Priprave na koncil so trajale tri leta, odprtje pa je bilo 11. oktobra. Na koncil so bili povabljeni vsi katoliški škofje tega sveta, saj je dolžnost škofov, da se koncilov osebno udeležijo. Stalno jih je bilo potem navzočih okrog dva tisoč. Takrat niso imeli v Vatikanu primerno velike dvorane, da se bi koncilski očetje v njej sestajali. Zato so v ta namen opremili baziliko sv. Petra, ki je potem ves čas koncila služila za generalna zborovanja škofov.

Ko je papež Janez XXIII. sklical koncil, je poudaril, da bo to »pastoralni« koncil. To se pravi, da v središču razprav ne bodo kake teološke resnice in obsodbe kakih zmot, kot je bilo navadno pri prejšnjih koncilih, temveč da bodo v središču vprašanja človeka in njegovih potreb, namreč posvečenje duš in njih zveličanje, po besedah Jezusovih: »Prišel sem, da bi imeli življenje in ga imeli v izobilju.«

Prvi znak tega novega duha je bilo dejstvo, da so na koncil povabili vse ločene kristjane, pravoslavne in protestante. Druga novost je bila, da so koncilu prisostvovali in na njem sodelovali tudi laiki kot izvedenci. In tretja novost je bil stik s sredstvi obveščanja; ustanovljeno je bilo posebno tajništvo za stike s tiskom. Tajništvo je vodil msgr. Vallain, sedaj škof v Albi. Te tri novosti so že nazkazale, da bo II. vatikanski vesoljni cerkveni zbor drugačen kot so bili prejšnji, ki so vedno bili zaviti v precejšnje tajnost.

POTEK KONCILA

Koncil, ki se je začel oktobra 1962, je trajal štiri leta in se zaključil na praznik Brezmadežne 1965. Vsako zasedanje se je začelo v oktobru ali septembru in se za-

ključilo v začetku decembra. Koncil je slovesno odprl Janez XXIII. Toda že naslednje pomlad je papež zbolel in nato junija 1963 umrl.

Njegov naslednik je postal Pavel VI., papež Montini. Ob njegovi izvolitvi so se vsi vpraševali, kaj bo s koncilom, ki se je začel ob tolikšnem pričakovanju celega sveta. Novi papež je kmalu dal vedeti, da se bo koncil nadaljeval po določenih smernicah. Potem je res bilo tako. Koncil je redno šel svojo pot do zaključka 8. decembra 1965.

Glavno delo je na koncilu potekalo v kongregacijah, oz. v komisijah. Te so proučevale posamezne dokumente, ki so jih potem slovesno razglasili na javnih sejah. Teh je bilo štiri, generalnih kongregacij pa 168.

SPREJETI DOKUMENTI

V soglasju z nameni Janeza XXIII. je koncil izdelal in izglasoval 16 dokumentov, v katerih se sooča z glavnimi problemi sedanjice Cerkve in človeštva. Najvažnejši dokumenti so: konstitucija o svetem bogoslužju, s katero so uvedli žive jezike v liturgijo namesto latinščine; dogmatična konstitucija o Cerkvi in pastoralna konstitucija o Cerkvi in sedanjem svetu.

To so trije najvidnejši dokumenti, ki so globoko posegli v notranje življenje Cerkve, zadnji pa v splošne probleme sedanjice človeške družbe: dostojanstvo človeške osebnosti, zakon in družina, kulturna problematika, gospodarsko-socialni odnosi, politične skupnosti, skrb za mir med narodi.

Tudi ostali dokumenti so važni, vendar so omejeni na posamezna področja življenja, npr. apostolat laikov, služba škofov, misijonska poklicnost Cerkve, odnosi do ločenih kristjanov ali ekumenizem, odnosi do nekrščanskih verstev; potem izjava o verski svobodi, o javnih sredstvih obveščanja. Na splošno gre za posamezne življenjske probleme Cerkve in človeka.

KONCIL JE TREBA NADALJEVATI

Obdelanih problemov je zelo veliko. Iz koncilskih smernic naj bi živele božje ljudstvo v tem stoletju in v prihodnjih stoletjih. Po desetih letih od koncila je nadškof in kardinal Joseph Ratzinger dejal: »Z resnično obnovo, kakršno si jo je ta koncil zamislil, je treba pravzaprav šele začeti.«

Danes po 20 letih od koncila bi kardinalove besede lahko ponovili. Namen koncila namreč, kot je izražen v uvodu v konstitucijo o liturgiji: »Cerkveni zbor si postavlja za nalogo, poskrbeti, da bodo verniki bolj krščansko živeli«, še daleč ni dosežen in v polnosti ne bo nikoli. Saj posvečenje duš in človeške družbe nima konca. Zato se moramo in se bomo morali zatekati k smernicam tega koncila tudi v tretjem tisočletju po Kristusu.

K. HUMAR

Kosovo postaja breme za Jugoslavijo

Zvezni sekretar za notranje zadeve Slovenec Stane Dolanc je v pogovoru s časnikarji Rtv Beograd dejal, da pomenijo dogodki na Kosovu za državo tudi veliko gospodarsko breme, saj jo stanje 3 milijone dinarjev dnevno. Pristavil je, da se je od marca lani do danes izselilo 8.000 ljudi, Srbov in Crnogorcev, ki se niso več počutili varni pred Albanci. Samo letos avgusta in septembra je odšlo 535 ljudi. Ziveti pod varstvom pušk ni ravno preprosto ne prijetno.

Dolanc je še omenil, da je na Kosovu dolgo vladalo brezvladje. Normalno je npr. bilo, da ljudje niso plačevali davkov, stannarin, da so se vozili brez vozišnega izpita in dovoljenja. Danes na Kosovu sicer ni večjih množičnih izgrediv in demonstracij, še vedno pa je na stotine letakov. Eno je pri tem gotovo: samo z varnostnimi službami se ne bo dalo trajno rešiti problemov v tej pokrajini.

Posebno pozornost je Dolanc posvetil

Pred 13 leti, 28. septembra 1969 sta socialdemokratska in liberalna stranka na parlamentarnih volitvah v Zahodni Nemčiji prejeli skupaj večino glasov. Njuni vodstvi sta se tedaj odločili, da se povežeta med seboj, gresta v skupno vlado, krščanske demokrate in krščanske socialce pa porineta v opozicijo.

Te socialdemokratsko-liberalne vladavine je sedaj konec. S tem, da so liberalci v drugi polovici septembra izstopili iz vlade kanclerja Schmidta, so se socialdemokrati znašli v manjšini. Liberalci so svojim sedanjim zaveznikom obrnili hrbet in ponudili sodelovanje krščanskim demokratom. Ti so ponujeno roko sprejeli in tako je postalo jasno, da bo Zvezna republika Nemčija dobila novega kanclerja in novo vlado.

1. oktobra se je sestal v Bonnu zahodnonemški parlament, da izreče zaključno besedo. Za zrušenje vlade je bilo potrebnih 249 glasov. Ker jih imajo krščanski demokrati le 226, so potrebovali vsaj 23 glasov s strani liberalcev. Ti razpolagajo s 55 poslanci, a se jih kakih 20 ni strinjalo z odločitvijo lastnega vodstva, da preidejo na stran krščanskih demokratov. Vendar je bila večina disciplinirana in je 30 liberalcev podprlo novega kanclerja Kohla, ki je tako prejel 256 glasov, sedem več, kot je bilo potrebno za zrušenje kanclerja H. Schmidta.

OBRAČUN TRINAJSTLETNE VLADAVINE

Nekaj naravnega je, da ob taki prelomnici, kot je sedanja zamenjava v Zahodni Nemčiji, stvarno ugotovimo, kako se je socialdemokratsko-liberalno zavezništvo obneslo in kake rezultate je dalo.

Že 28. oktobra 1969 je Willy Brandt, ko je bil kot predsednik nemške socialdemokratske stranke izvoljen za zveznega kanclerja, napovedal, da bo vodil politiko spoznavanja s Sovjetsko zvezo, Vzhodno Nemčijo in drugimi vzhodnimi državami socialističnega bloka. Najprej je normaliziral odnose z Romunijo, nato pa še z Jugoslavijo. S slednjjo so bili diplomatski odnosi prekinjeni v oktobru 1957, ker je Jugoslavija priznala vlado Vzhodne Nemčije in s tem obstoj te države.

Spomladi leta 1970 so stekli predhodni pogovori z Moskvo o sklenitvi sporazuma o odpuščanju uporabe sile. Sledila so pogajanja s Poljsko. Hkrati so romala med Bonnom in Vzhodnim Berlinom pisma in predlogi o vrhunskem sestanku. Ponovno je Brandt v svojih govornih ponovil, da je treba sožitje med obema Nemčijama iskati na tistem, kar ju povezuje, na drugotno mesto pa postavljati tisto, kar ju ločuje. Ni čuda, da je začelo gledati v novo usmerjeni nemški politiki vedno več ljudi po svetu v Brandtu in njegovih sodelavcih glasnike novega duha, popuščanja in spoznavanja. Kot nagrado za to zavze-

tost je Brandt leta 1971 prejel Nobelovo nagrado za mir.

Ko je decembra 1973 isti Brandt v Pragi podpisal še sporazum o normalizaciji odnosov s Češkoslovaško, je bilo nekako komično obdobje njegove »Ostpolitik« - politike do Vzhodne Evrope. Potem pa so se kmalu pričele težave gospodarskega značaja. Jeseni 1973 so arabske države, da bi kaznovale Zahod zaradi njegove podpore Izraelu, sprožile naftno zaporo, kar je prineslo grožnje brezposelnosti, saj je predelovalna industrija živela predvsem od nafte in njenih derivatov. Bonn je najprej zaprl meje za nadaljnje zaposlovanje tujih delavcev. Kancler Brandt se je povrn zapelel v spor z mogočnimi sindikalnimi voditelji. Ko pa so v njegovi bližini odkrili še vzhodnonemškega vohuna Guillaumea, je bilo Brandtovo politično kariero konec. Nasledil ga je finančni in že prej obrambni minister ter podpredsednik v vladi Helmut Schmidt.

Odtlej so koalicijo socialdemokratske in liberalne stranke vedno bolj zaposlovala gospodarska in socialna vprašanja. Helmut Schmidt je sicer ohranil nadaljevanje Brandtove vzhodne politike, toda ko je leta 1979 spoznal resno nevarnost vse številnejših sovjetskih raket na vzhodni meji, je dal v NATO paktu pobudo za dodatno obožitev. To ga je skoraj odtujilo od stranke.

V slabših časih bi skorajda nihče ne bil mogel prevzeti odgovornosti za vlado v Bonnu kot je to moral storiti Schmidt. Socialdemokratji so bili na najnižji stopnji ugleda in samozavesti, in delnih volitvah so nicali poraze, gospodarski zastoj je prinesel najvišjo stopnjo brezposelnosti. Tedaj se je Schmidt izkazal kot kancler socialnega mira. Umel je obnoviti voljo do nadaljevanja skupnega dela pri obeh koalicijskih strankah, predvsem pa je uvedel v vladi mnogo strožjo disciplino kot je bila pri Brandtu.

V času Schmidtovega vladanja so dobili zaposleni in podjetji znatno razširjene pravice do soodločanja v notranji ureditvi podjetij. Prvič so dobili tudi tuji delavci možnost in pravico, da predlagajo svoje zastopnike v podjetniške svete. Zvezni zakon o pospeševanju izobraževanja je omogočil otrokom iz siromašnejših krogov pravico do podpor, ki pa so bile istočasno tudi vezane na uspeh pri študiju. Zgrajenih je bilo mnogo univerzitetnih in drugih višješolskih poslopij, kar pa je povzročilo naval na te šole. Treba je bilo vpeljati omejeno število slušateljev, kar je seveda povzročilo hudo kri med mladimi. Žrtve vojne so dobile pokojnine, katerih povečanje je vezano na splošno gospodarsko rast. Tistim, ki odhajajo v pokoj, je bila priznana pravica, da se možki lahko upokojijo dve leti, ženske pa tri leta pred zakonsko predpisano starostno mejo (65. oz. 60 let). Pomoč brezposelnim je bila znatno povišana (68% dotedanje plače). Zahodna Nemčija si je v času Schmidtove vlade zgradila eno najstrožjih zakonodaj za varstvo okolja in sprejela načelo, da mora za zdravje okolje poskrbeti predvsem tisti, ki ga ogroža in onesnažuje.

Kancler Schmidt je prepričan, da je v času svojega vladanja opravil dobro delo in je dal v poslovlilnem govoru v parlamentu vedeti, da si take odslovitve ni zaslužil. In njegov naslednik?

KDO JE NOVI KANCLER

Nič posebno navdušujočega niso zapisali vplivni ustvarjalci javnega mnenja o njem, zlasti ker se je povzpel na vrh države ne toliko po lastni zaslugi kot po zaslugi liberalcev, ki so njegovemu predhodniku odvzeli podporo. Eno pa mu priznavajo: trmasto samozavest in potrpežljivo čakanje pravega trenutka. Znan je po tem, da zna zelo dobro oceniti položaj, spretno taktizirati in posredovati. Po naravi je nepopoljšljiv optimist.

Star 52 let se je rodil v družini finančnega uradnika iz Ludwigshafna. Ze v študentovskih letih se je opredelil za CDU (Christlich demokratische Union - Krščansko demokratska zveza), v kateri so pove-

zani katolici in protestanti. Studiral je pravo in zgodovino ter dosegel doktorski naslov. V času od 1966 do 1973 je bil na čelu CDU v domači deželi Porenje-Pfalz. Leta 1972 je postal vodja stranke na zvezni ravni. Leta 1980 na državnozbornih volitvah je želel kandidirati za kanclerja, a se je moral umakniti bavarskemu voditelju krščanskih socialcev Josefu Straussu, ki pa je neslavno propadel. Po dveh letih je sedaj prišla Kohlova ura.

Zaenkrat so vsi malce skeptični, kako se bo ta »drugi« Helmut (tudi Schmidt je Helmut) znašel. Za Nemce se odpira novo obdobje. Demokristjani napovedujejo okrepitev davčnega bremena, olajšave za naložbe, odločno skrčenje socialnih izdatkov. Napovedujejo pa tudi obdavčenje večjih premoženj, če ne prispevajo k naložbam.

Vendar so skoraj vsi prepričani, da tudi nova vlada ne bo stopala po bistveno drugačnih stopinjah kot prejšnja. Morda bo nekoliko bolj kritična do Moskve in bolj naklonjena politiki ZDA. Saj vzrok do vladne krize ni bila Schmidtova zunanja politika, ampak razhajanje z liberalci, ki so si želeli več svobode odločanja v sami vladi. Mnoge programske točke Schmidtove skupine bodo ostale. Razlika bo le v tem, da se jih bo Kohl lotil drugače kot bi to storil Schmidt. Gospodarsko najmočnejša država na stari celini si gotovo ne more privoščiti spodrsrljaja, da bi postavila na glavo vse, kar je bilo v 13 letih socialdemokratskega vladanja uvedeno, zakonjeno in izpeljano.

J. K.

Novi blaženi

V nedeljo 3. oktobra je sv. oče v baziliki sv. Petra razglasil devet novih blaženih. Armensko ljudstvo je dobilo kar osem blaženih in sicer franciškanskega redovnika Salvatora Lilli in 7 armenskih kristjanov. Blaženi Salvatore Lilli se je rodil leta 1853 v Kapadociji v Mali Aziji. Kot redovnik je deloval v Sveti deželi in v Armeniji. Leta 1895 je prišlo do hudega preganjanja armenskih kristjanov. Turki so silili redovnika k verskemu odpadu. Ker ni pristal, so ga z bajonetimi prebodli in z njim drugih sedem kristjanov. Trupla so potem sežgali.

Deveta blažena pa je Francozinja Jeanne Jugan, rojena 1792. Zavzela se je za zapuščene in jim nesebično stregla. Kupila je zapuščen samostan in ga spremenila v dom ubogih. Pridružil se ji je več pomočnic in nastal je red »Služabnic ubogih«, ki pa je pozneje spremenil ime v »Sestre ubogih«.

Papeževa molitev za poljske otroke

V sredo 29. septembra je sv. oče pri skupni avdienci govoril o verski vzgoji otrok na Poljskem. Govor je navezal na god treh nadangelov v sredo in angelov varuhov v soboto 2. oktobra. Dejal je takole: »Zelim tudi danes na poseben način priporočiti tebi, o Mati, vse otroke moje domovine. Po angelih varuhih jih varuj vsega hudega. Pomagaj jim, da bodo napredovali v dobroti. Dobrota naj bo močnejša kot hudobija. Priporočam tebi, Vzgojiteljca mojega naroda, vse tiste, ki so odgovorni za vzgojo: družino, solo in Cerkve. Družine naj se zavedajo svojih vzgojnih nalog. Solo naj spoštuje priprisanje staršev in njihovo vzgojno delo ter naj z njim sodeluje. Cerkve naj stalno oznanjajo veselo oznanilo otroškim srcem, ki ga tako radi sprejemajo.«

■ V vasi Livada blizu kraja Struga ob Ohridskem jezeru, ki leži na ozemlju republike Makedonije, je pa naseljena z Albanci, so pristaši albanske neodvisnosti pomazali učilnice in hodnike tamkajšnje šole s sramotilnimi protititovskimi napismi, odnesli Titovo sliko in uničili dve sliki narodnih »herojev« iz Makedonije. Obenem so napisali vzklike, ki poveljujejo predsednika Albanije Enverja Hodža.

Neizpolnjena upanja

10. novembra bo poteklo sedem let od Osimskih sporazumov, ki sta jih podpisala tedanja zunanja ministra Italije in Jugoslavije v Osimu pri Anconi. Meja med obema državama je postala dokončna, vprašanje Svobodnega tržiškega ozemlja odpravljeno.

S sklenitvijo te pogodbe je celotna slovenska narodnostna skupnost, ki živi v Italiji zadobila upanje, da bo rešena tudi njena manjšinska problematika. Globalna zaščita naj bi pomenila podrobno ureditev smernic, ki so jih v svojih predlogih nakazale slovenska stranka in druge skupine. V prvem poosimskem navdušenju so zlasti slovenski predstavniki, izvoljeni na listah italijanskih levičarskih strank prepričano zatrjevali, da se za slovensko manjšino po Osimskih sporazumih odpira nova doba, ko Slovenci ne bomo v Italiji več državljani druge stopnje.

Naj s tem v zvezi dobesečno navedem stavek, ki je izšel v tržiškem »Delu« 19. decembra 1975 ob razpravi o sporazumu med Italijo in Jugoslavijo v sovodenjskem občinskem svetu: »Prof. Devetak je zatem dejal: Je že res, da ne bo več veljal Memorandum, toda pravice, ki so bile na njegovi osnovi predvidene tržiškim Slovencem bodo morale odlej veljati za vse Slovence Furlanije-Juljske krajine.« Očitno je pri tem mislil tudi na Slovence v Benečiji in Kanalski dolini.

Zdi se mi umestno, da se nekoliko pomudim prav pri Beneških Slovencih. Za časa druge svetovne vojne so se zlasti po zlomu fašizma množično pridružili vseslovenski vstaji ter šli v boj zoper nacifašizem, ki se je v teh krajih še hotel obdržati na oblasti. Njihov krvni davek je bil vse prej kot majhen. To pričra srebna kolajna, podeljena mestu Cedad po predsedniku republike Pertiniju. S to kolajno je hotel počastiti Cedad ne le kot mesto, temveč tudi kot središče okoliških občin, ki so v večini slovenske. Bila je predsednica poslanske zbornice Nilde Iotti, ki je 25. aprila letos kolajno pripela na prapor čedajske občine. Zal pa se niti ona, ki pripada PCI, tj. tisti stranki, ki tako rada poudarja pravice Slovencev, niti drugi niso spomnili prispevka Slovencev za svobodo, čeprav so beneški Slovenci s svojimi dvignjenimi dvojezičnimi napisi opozarjali na svojo prisotnost. To je bila lepa, idealna priložnost, da bi se italijanski govorniki lahko spomnili krvnega davka, ki so ga dali Slovenci za svobodo.

To je eden tistih dogodkov, ki kaže, da se po sedmih letih od Osimskih sporazumov slovenska problematika za las ni premaknila z mrtve točke. Slovenska Benečija je še vedno odpisana, spada pod nižjo kategorijo, radi bi jo izključili iz globalne zaščite Slovencev. In to kljub vsem nasprotnim dejstvom! Prav po drugi svetovni vojni so se v Slovenski Benečiji ljudje začeli narodno in kulturno osveščati, nastajajo prosvetna društva, knjižnice, pevski zbori, izhajajo časopisi in razna gla-

silna. Tudi na gospodarskem področju se opaža prebujenje.

Občinska uprava v Tipani je imela pogum, da je dala 19. septembra letos postaviti dvojezični napis na pročelju občinske hiše, ki ga je oskrbela borčevska organizacija ANPI. Odbornik za kulturo je svoj govor zaključil v slovenščini in pozval tiplanske rojake, naj bodo Slovenci med seboj čim bolj povezani.

Cedad-Tipana: tam ignoriranje Slovencev, tu njihovo priznavanje. Čaka nas torej še veliko dela, da damo Osimskim sporazumom pravo vsebino in interpretacijo. Menim, da se nekateri naši predstavniki zadovoljujejo z izjavo o osimski pogodbi, da si bosta Italija in Jugoslavija v okviru svojih zakonov urejevali ta problem. Ne pomislijo pa, da so vsi zakonski osnutki v zaščito slovenske manjšine, ki so bili izdelani pred Osimskimi sporazumi, že zastareli, saj niso mogli predvideti in upoštevati tega, kar je bilo vneseno glede zaščite slovenske narodnostne skupnosti v novo pogodbo.

Predlagatelj starih zakonskih osnutkov naj bi torej te osnutke znova pregledali in jih prilagodili novim razmeram. Vsi pa naj bi imeli pred očmi zlasti dejstvo, da je slovenska skupnost v Italiji le ena, da zato ne sprejemamo raznih kategorij in da so tudi Slovenci v Benečiji pravi Slovenci. To si želimo in pričakujemo še zlasti od italijanskih levičarskih strank, za katere toliko Slovencev voli, tudi v upanju, da bodo podprle pravični boj Slovencev za globalno zaščito. Dogodek kot v Cedadu, ko so bili Slovenci zavestno prezrti, se ne sme več ponoviti!

Remo Devetak

KATOLIŠKI GLAS list za kritične bralce

Del cerkvenega zbora v Nabrežini leta 1930. Ob župniku Antonu Gerbeu je pevovodja organist pokojni Adolf Pertot

Prof. Roža Šturm umrla

Sele zdaj je prišla iz Beograda vest, da je umrla tam 13. aprila letos prof. Roža Šturm, priljubljena profesorica tržiških višjih šol v prvih petnajstih letih njihovega delovanja.

Šturmov je bila po rodu Srbkinja, ker se je rodila kot Obradović 26. junija 1902 v Valjevu. Osnovno in srednjo šolo je dovršila v Valjevu, zaradi prve svetovne vojne pa je maturirala šele 1922. Na Filozofski fakulteti v Skopju je študirala zgodovino in etnologijo, potem se je prepisala na beograjsko univerzo in diplomirala leta

1927. Po krajši suplenci v Skopju je poučevala na srednjih šolah v Prištini, Peči in Zagrebu. 1. februarja 1937 je dobila učno mesto v Ljubljani za zgodovino in zemljepis in tu se je hitro poslovenila. Poročila se je s slovenskim orožniškim majorjem Šturmom, kar jo je še bolj navezalo na novo domovino.

V jeseni 1945 je prišla Šturmov v Trst in sprejela mesto za zgodovino in zemljepis na Znanstvenem liceju »F. Prešeren«. Ker ni bilo primernih knjig, se je sama lotila pisanja in napisala tri zgodovinske knjige za vse razrede višjih srednjih šol: *Zgodovina starega veka za višje srednje šole* (Trst 1949), *Zgodovina srednjega veka za višje srednje šole* (Trst 1950) in *Zgodovina novega veka za višje razrede srednjih šol* (Trst 1950). Knjige so jasne, pregledne, nepristranske in napisane po sodobnih znanstvenih izsledkih. Čeprav gre za svetovno zgodovino, je precēj prostora odmerila slovenski zgodovini, južnoslovenski in sploh slovanski, ki je v podobnih italijanskih učbenikih ni bilo.

Leta 1954 je bila prestavljena na Trgovski tehnični zavod »Z. Zoise«, 1957 pa na Trgovsko strokovno šolo, kjer je 1960 stopila v pokoj. Ker je ostala sama, saj je po vojni izgubila moža (vrnjen je bil z domobranci s Koroškega in je izginit), se je preselila k bratu v Beograd, kjer je umrla za kapjo.

Kot profesorica je bila dobra in uvidevna, kot človek zelo socialna in je nesebično podpirala siromake. S svojim toplim značajem in knjigami si je Šturmov postavila spomenik, ki ne bo otemnel. - Jem.

tržaške novice

Bliža se veliki dan

V petek 24. septembra — prav ob 120-letnici smrti našega velikega slovenskega dobrotnika A. M. Slomška — je šel mimo Bazovice in se tudi dobro uro ustavil v Slomškovem domu mariborski škof Franc Kramberger, ki se je vračal s simpozija v Rimu in osebno prinesel članek, ki ga lahko ta teden berete v »Katoliškem glasu«. Bil je ves srečen, čeravno utrujen, da je simpozij o Slomšku v Rimu lepo uspel in še zlasti, da so udeleženci simpozija somaševali s sv. očetom v Castelgandolfu ter se z njim po maši bratsko pogovarjali o veliki želji, da bi Cerkev Slomška razglasila za svetnika. Vse udeležence je tudi ganilo, da jih je sv. oče v slovenščini pozdravil na trgu sv. Petra pred 20.000-glavno množico in na kratko obrazložil namen simpozija. Slomšek postaja tako počasi a gotovo osebno, ki jo krščanski svet vedno bolj odkriva in upošteva. Tako je govoril ves ganjen mariborski škof v Slomškovem domu v Bazovici.

Ceprav prepoln skrb in pastirskoga dela je dr. Kramberger z veseljem sprejel glavno vlogo pri tržiški Slomškovi proslavi. Tako bo tudi v naša srca sejal spoštovanje in ljubezen do Slomška in nas vabil k molitvi za njegovo razglasitev za svetnika.

V nadaljevanju objavljamo spored slovesnosti v Bazovici v nedeljo 17. oktobra. Tam bo ob 16. uri slovesna sv. maša, ki jo bo opravil škof Kramberger v somaševanju. Četrť ure prej blagoslovitev nove kapele v Slomškovem domu. Ob 17.30 v Slomškovem domu odkritje razstave spi-

sov, razprav in knjig, ki govorijo o Slomšku.

V Rojanu bo ob 9. uri isti dan maševal in pridgal mariborski škof. Mašo bo kot vedno prenašal radio Trst A.

V ponedeljek 18. oktobra bo ob 10.30 na učiteljsku »A. M. Slomšek« akademija v čast Slomšku. Udeležil se je bo tudi mariborski škof.

Isti dan popoldne je ob 15. uri v Slomškovem domu v Bazovici srečanje duhovnikov in šolskih sester z mariborskim škofom. Zvečer 18. oktobra ob 20.15 priredi v Trstu Slomškov večer Društvo slov. izobražencev, ul. Donizetti 3. Tudi tu bo navzoč škof Kramberger, ki bo imel predavanje in se nato z navzočimi razgovarjal o Slomšku.

Bralci »Katoliškega glasa« so vkladno naprošeni, da na te Slomškove proslave povabijo tudi druge.

★

Velik božji dar je naš materni jezik, s kojim Stvarnika hvalimo in govorimo. Povej, ako moreš, število zvezdic na jasnem nebu: pa ne pozabimo, srečni otroci, da je beseda materina vseh dobrot največja dobrota, jasno ogledalo vsakega ljudstva, mila dojka vsakega nauka in izobraževanja narodnega. (A. M. Slomšek, Drobtinice 1862)

Duhovniška imenovanja

Msgr. Mario Cosulich se je odpovedal župniji sv. Jakoba v Trstu in je bil imenovan za stolnega kanonika in za delegata škofijske Karitas. Msgr. Cosulich bo do imenovanja novega župnika vodil župnijo kot župnijski upravitelj.

G. Franc Vončina je bil imenovan za župnika v Boljuncu; za župnijo Mačkolje bo skrbel kot župnijski upravitelj.

Nabrežina

Umril je Adolf Pertot. V svojih 79 letih življenja je veliko dobrega storil za cerkev, narod in družino, zato je njegova smrt globoko odjeknila v farnem občestvu.

Rodil se je v zdravju in močni kraški družini. Po poklicu je bil kamnosek, a svoj prosti čas je znal uporabiti za skupnost. Več kot 35 let je vodil cerkveni zbor in bil zvest organist. Sodeloval je pri ustanovitvi osnovne in srednje šole v težkih medvojni letih 1943-1944, prav tako pri ustanovitvi PD »Igo Gruden«. Kot toliko drugih narodno zavednih ljudi je tudi njega fašizem pregnal. Bil je v izgnanstvu v različnih krajih: v Irpinii, Fossalonu, na Bavarskem, Düsseldorfu, nazadnje pa je okusil še zapore v tržiškem Coroneu, saj je sodeloval tudi pri narodnoobrambni tajni organizaciji TIGR. Le ob božji pomoči je ostal pri življenju, zato je zvesto izpolnil obljubo in se peš podal v Vipavski Log. Toda za vse svoje požrtvovalno delo in trpljenje ni prejel od družbe nobenega priznanja.

Bolezen ga je mučila več let. 28. septembra je umrl v nabrežinskem sanatoriju, predviden z vsemi zakramenti. Na mrtvem obličju se je odražal mir, spokojnost, rekli bi lahko zadovoljstvo nad dobro opravljenim delom za Boga in narod.

Velika udeležba pri pogrebu ob prijetnem jesenskem soncu je bila nesporen dokaz spoštovanja, čeprav ni bilo ne godbe ne vencev, pač pa mnogo darov v dobre namene. Domači cerkveni zbor in »Fantje izpod Grmade« so mu dostojno zapeli v slovo in zahvalo, domači župnik pa je izrazil svoje veselje, da nam je Bog dal tako značajnega in delavnega kristjana. Ob odprtem grobu je spregovoril dr. Drago Legiša in se mu zahvalil za opravljeno javno delovanje tako v medvojnem kot povojnem času, ko je aktivno nastopal najprej v vrstah Slovenske demokratske zveze, nato pa Slovenske skupnosti.

Ženi, sinu in hčerki želimo božje tolažbe in izrekamo iskreno sožalje, pok. Dofoto pa zahvalo s prošnjo k Bogu, da mu da plačilo in večni pokoj.

Prosek

Preurejena kapelica. V nedeljo 3. oktobra je bila ob prisotnosti treh duhovnikov in številnih vernikov blagoslovljena prenovljena kapelica v Gabrovcu. Pobudo za obnovitev tega nabožnega dela sta dala p. Božidar, dušni pastir na Proseku in zgornjska občina, ki je lani namenila prispevek iz občinskega proračuna. Nekaj sredstev je prispevala tudi proseška župnija, pod katero spada Gabrovec, večino denarnih sredstev pa so zbrali sami vaščani iz Gabrovca.

Sv. Višarje

Zadnje štiri sobote in nedelje sem bil na Sv. Višarjah za pomoč v cerkvi. Kakšne vtise sem odnesel? Sv. Višarje privabijo vedno veliko obiskovalcev, ki pa niso vsi romarji, saj nekateri sploh v cerkev ne pogledajo. Vreme je bilo zlasti v septembru zelo lepo in Višarčani so bili z obiski kar zadovoljni.

Pogledal sem tudi v knjigo v zakristiji, v katero se višarje mašniki in število organiziranih skupin in v kolikor mogoče število romarjev. Zal je treba ugotoviti, da število romarjev stalno pada. Slovenija je Višarjem še vedno zvesta, a ne več tako, kakor je bilo kmalu po letu 1966. Primorska je slabo zastopana po skupinah iz Gorice, Standreža, Ronk, Sv. Križja, Repentabta, Opčin, Rojana, Zavelj in Sv. Barbare. Opaža se padec slovenskih koroških romarjev, medtem ko se večja števila nemških in italijanskih (npr. Mestre, Lonigo, Treviso itd.).

Za Višarje skrbi g. župnik iz Zabnic, ki so mu pomagali duhovniki V. Zakelj, Ivo Miklavc, Segula in Škerl. Leta 1981 je bilo zabeleženih skoraj 850 maš, letos pa komaj 560.

Ali ne bi bilo potrebno, da bi se povečalo predvsem število primorskih višarskih romarjev?

L. Škerl

Z GORIŠKEGA

Tiskovna konferenca Stalnega slovenskega gledališča

V četrtek 30. oktobra so predstavniki SSG imeli tiskovno konferenco v sejni dvorani pokrajinskega sveta v Gorici. Navzoči so bili Bogo Samsa, Miroslav Košuta, Marija Ferletič za pokrajino ter Ace Mermolja in Saša Rudolf.

Bogo Samsa je spregovoril o težavah, ki jih ima tržiško gledališče in o prizadevanju, da bi postalo vsesplošno ustanova slovenske narodne skupnosti v Italiji in bi kot takšno bilo tudi uradno priznano. Vsled tega se upravni odbor trudi, da bi v upravni svet prišli zastopniki vseh pokrajin, kjer žive Slovenci. Letos se jim je posrečilo, da je pristopila goriška pokrajina, sedaj si prizadevajo, da bi pristopila tudi videmska.

Za njim je ravnatelj gledališča Miroslav Košuta orisal letošnji gledališki repertoar. Ta obsega v abonmaju štiri dela, ki jih bo izvajalo tržiško gledališče ter dve gostovanji iz Slovenije; skupno šest iger. Izven abonmaja sta predvideni dve deli, A. Rebuta »Hribi, pokrijte nas« ter A. Inkreta »Eros tanatos«. Pa še kako drugo gostovanje, ki ni še določeno. V abonmaju bo SSG postavilo na odre Plavtovega Hvalisavega vojaka, Matjaža Kmecla izvirno delo Mutasti bratje, A. Strindberga Smrtni ples ter italijanskega dramatika Pjera Chiara Delitev. Predvideno je tudi eno delo za otroke in sicer Marcovaldo Itala Calvina.

Po predstavitvi se je razvila debata, ki je bila mestoma precej živahna, zlasti ko je prišlo do vprašanja, kje naj gledališče nastopa. V pretekli sezoni so namreč bili nastopi izmenoma v Katoliškem domu in v Kulturnem domu. Nekateri so bili mnenja, naj bi letos vse predstave bile v Kulturnem domu, češ da je to moderna dvorana z vsem komfortom. Drugi so temu nasprotovali, ker bi s tem SSG pokazalo, da prekinja s tradicijo sodelovanja z vsemi kulturnimi komponentami na Goriškem. To bi ne bilo v korist ne gledališču ne slovenski kulturi v Gorici. Na koncu je prevladal sklep, da bodo predstave v abonmaju in Kulturnem domu, predstave izven abonmaja pa v Katoliškem domu, razen če se pojavijo kakšni posebni razlogi.

Vpisovanje za letošnji abonma bo v Kulturnem domu v Gorici za vse abonente, tako stare kot nove.

Vrh sv. Mihaela

Srečanje petdesetletnikov. Leta 1932 se je na Vrhu rodilo osem deklic in trije fantki. Po 50 letih so še vsi pri življenju, le Andrej Vizintin Kuršulinov je mlad pri 18 letih umrl tragične smrti. Naši petdesetletniki so že doživeli grozote zadnje vojne, saj so imeli 12 let, po vojni so si pa našli primerne poklice in si vsi ustanovili svoje družine. Zato so smatrali za primerno, da se ob srečanju z Abrahamom spet snidejo na Vrhu. V soboto 2. oktobra so naročili zahvalno mašo, ki jo je opravil domači g. župnik in se je polnoštevilno udeležili. Le ena sovrstnica, ki živi v Jugoslaviji, je bila odsotna. Iskreno so ob koncu sv. maše zapeli zahvalno pesem in se slikali v spomin. Po zakuski v domači gostilni na Vrhu so se odpeljali v Villo Manin pri Codroipu, zvečer pa so se s člani svojih družin zbrali v gostilni pri Petovljah ter prijetni dan v veselju družbi z zadovoljstvom zaključili.

— jk

